

ЗИМСКЕ БАЈКЕ

Мом вољеном џаји, који је увек удовољавао нашој жељи „Тајна, џричај нам џричу!“. Те чудесне џриче џричане из џлаве расџаљивале су ми машџу и џобудиле у мени дубоку џубав џрема народним џричама и бајкама. – Д. К.

Мојим родиџељима, који су ми џрочиџали безброј бајки и џробудили у мени вечну сџрасџ џрема чиџању, џриџању и џриџведанању. – З. Г.

Наслов оригинала

Dawn Casey
WINTER TALES

First published in the UK in 2020 by Templar Books,
an imprint of Bonnier Books UK, The Plaza, 535 King's Road, London, SW10 0SZ

Text copyright © 2020 by Dawn Casey

Illustration copyright © 2020 by Zanna Goldhawk

Design copyright © 2020 by Templar Books

Translation copyright © 2021 за српско издање, ЛАГУНА

Дон Кејси
ЗИМСКЕ БАЈКЕ
За издавача: Дејан Папић
Превод: Дијана Радиновић
Илустрације: Зана Голдхок
Лектура и коректура: Аника Дачић
Слог и прелом: Предраг Бујић
Тираж: 3000
Штампа: Кина
Издавач: **Лагуна**,
Ресавска 33, Београд
www.laguna.rs

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
821.111-343

КЕЈСИ, Дон

Зимске бајке / написала Дон Кејси ; илустровала
Зана Голдхок ; [превод Дијана Радиновић]. - Београд :
Laguna, 2021 (Кина). - 93 стр. : илустр. ; 28 см. - (Приче
из целог света) (Мала Лагуна)

Превод дела: Winter tales / Dawn Casey. - Тираж
3.000. - Библиографија: стр. [98].

ISBN 978-86-521-4084-8

COBISS.SR-ID 33894153

ЗИМСКЕ БАЈКЕ

Написала Дон Кејси
Илустровала Зана Голдхок

Белешка ауторке

Зима је одувек била право доба за причање прича, кад су вечери дуге и мрачне, а ватрица те мами. Након лета и јесени пуних активности, зима нам пружа прилику да застанемо и предахнемо, да се окренемо себи, да сањамо и маштаримо...

Сваке године кад зима поново дође, обичаје које са собом носи дочекујемо као старе и драге пријатеље. У ову књигу уврстила сам неке добро нам знане приче и неке мање познате, омиљене бајке и нека нова открића. Свака од ових прича на свој начин слави задовољства и лепоте које нам носи зимско доба и оне наше особине које нам греју душу током дугих хладних дана. Ту су медведи и зеке, баке и богиње. Ту су браћа и сестре, мраз, ватра и лед. Доносим топле и нежне приче млађаним слушаоцима и бурне пустоловине старијим читаоцима – књигу у којој ће уживати цела породица.

Приче које ћете наћи на овим страницама веома су старе. Оне нас преко бројних нараштаја повезују са временом у коме човек није био центар света. У време кад су јунаци и јунакиње могли да чују говор животиња, гласове ветра и шапат мудрих духова дрвећа. Подсећају нас на то да је свет природе свет у којем се заједнички живи, где се свакога дана дешавају чуда. Нуде нам древне мудрости да нас науче да боље живимо, па да сви заједно створимо лепшу будућност.

Надам се да ће вам ове приче улепшати тмурне зимске дане чаролијама, чудима, мудрошћу и лепотом.

Зон Кејси

Садржај

<i>Медвећи краљ</i>	6
<i>Танукијево злато</i>	14
<i>Рукавица</i>	18
<i>Месечев њлашић</i>	22
<i>Крцко Орашчић</i>	26
<i>Божична звезда</i>	32
<i>Мали црвендаћ</i>	36
<i>Црна маца</i>	40
<i>Снејурочка</i>	44
<i>Сребрне шишарке</i>	48
<i>Јабучар</i>	53
<i>Браћ и сестра</i>	59
<i>Мајка мора</i>	64
<i>Снежна Краљица</i>	68
<i>Зечев дар</i>	76
<i>Деца и Сунце</i>	80
<i>Дванаест месеци</i>	85
<i>Бријиша и Каљах</i>	90

МЕДВЕЂИ КРАЉ

Норвешка бајка

Ова бајка о белом медведу и леденим планинама потиче из Краљевине Норвешке, земље разуђене обале, високих планина и дубоких шумљених долина. Глечери, ледене капе и планински врхови залеђени су током зимске године. Међу њим леденим и снежним планинама налази се и Зид Тролова – највиша планина у Европи.

Била једном једна девојчица која је сневала о круни. О круни искованој од метала сјајног попут ватре са лозицама и лишћем свег дрвећа у шуми – златног храста, сребрне брезе, бакрене букве. Кад би у сну ставила круну на главу, имала је осећај да стоји у самом средишту света и благосиља земљу попут краљице.

Кад би се пробудила, девојчица је желела само да поново понесе ту круну.

Њен отац, краљ, наложио је ковачима да искоју свакојаке круне, али ниједна није била ни налик оној из њеног сна. Принцеза је почела да сама одлази у шетње по шуми. Једног дана зашла је у њу дубље но икад до тада. Избила је на једну чистину где су на косим зрацима сунца блистали зелени борови и сребрне брезе, а снег се искрио. А тамо се на сунцу грејао медвед, велики бели медвед!

• МЕДВЕЂИ КРАЉ •

Принцеза се није уплашила. Посматрала је медведа како се креће – снажно и моћно, гипко и лако. Смешила се док га је гледала како се игра, како се преврће и ваља, гура њушку у сунцем обасјан снег. Имао је нешто у канцама. Шта је то?

Круна из њених снова!

„О!“, повика принцеза. „Морам да имам ту круну!“

Но медвед јој на то одврати: „Ова круна није на продају ни за које новце нити злато.“

„Молим те“, завапи принцеза, „потребна ми је!“

„Даћу ти круну“, на то ће медвед, „ако и ти мени нешто учиниш. Хоћеш ли да пођеш са мном у шуму и будеш моја жена?“

Принцеза погледа у мрачну шуму, дивљу и непознату, што се сезала далеко ван граница њеног краљевства. Потом погледа медведа у тамне смеђе очи и у њима виде нежност.

„Да“, рече она, „хоћу.“

„Онда ћу за три дана доћи по тебе“, рече медвед.

Кад је краљ чуо шта се збило, он позва своје најхрабрије војнике. После три дана медвед дође по принцезу, а краљева војска га засу кишом стрела, но медвед их све растера као муве.

Краљ виде да од војске нема никакве вајде и да ће морати да одржи дато обећање. У та времена обичај беше да се најстарија ћерка прва уда. Стога краљ посла медведу своју најстарију ћерку. Девојка се искривљеног лица попе медведу на леђа, а он се даде у трк.

„Јеси ли икад седела на нечему мекшем?“, упита је медвед. „Јеси ли икад овако јасно видела?“

„Јесам!“, узвикну најстарија сестра. „У мајчиним одајама седим на мекшем. У очевом двору јасније видим.“

„Онда ти ниси та“, каза медвед и збаци је са себе.

После три дана медвед поново дође. Краљ му посла средњу ћерку. И она му се попе на леђа.

• МЕДВЕЂИ КРАЉ •

„Јеси ли икад седела на нечему мекшем?“, упита је он. „Јеси ли икад овако јасно видела?“

„Јесам!“, узвикну средња сестра. „У мајчиним одајама седим на мекшем, а у очевом двору јасније видим.“

„Онда ти ниси та“, каза медвед, па и њу збаци са себе.

Медвед дође по трећи пут. Најмлађа краљева кћи устрептала срца стави круну на главу. Круна је сијала као ватра кад се попела медведу на леђа. Он се даде у трк у зађе дубоко у шуму.

„Јеси ли икад седела на нечему мекшем?“, упита је он.

Принцеза се држала за медведа. Осећала је како се његови снажни мишићи крећу под њом. Завукла је прсте у његово густо крзно. „Нисам! Никад нисам седела ни на чему мекшем.“

„А јеси ли икад овако јасно видела?“

Девојчина коса се под блиставом круном вијорила на ветру. Лице јој је било зајапурено. Очи су јој блистале. Пред собом је јасно видела целу шуму. „Не! Никад нисам видела овако јасно!“

„Е онда си ти та“, на то ће медвед.

Јурили су по леденим рекама док су искрице летеле наоколо, а принцеза је цичала од одушевљења. Спуштали су се низ падине и ваљали по снегу. Пењали су се уз брда и седели једно до другог у сутон. Спавали су збијени једно уз друго у шупљинама обраслим маховином, а ујутру се поздрављали трљајући се носом. А онда су напослетку стигли у дом белог медведа.

Међу црним стаблима уздизао се бели замак чије су куле сијале спрам зимског неба. Унутра су одаје све блистале од сребра и злата и биле пуне свилених јастучића. Медвед је отишао некуд напоље, а принцеза је одржавала ватру да се не угаси.

Кад је пала ноћ, медвед се вратио. Принцеза је по мраку пружила руку да га додирне, но уместо канци додирнула је прсте. Њен је муж-медвед ноћу попримао људско обличје, но она му никад није видела лице.

Кроз годину дана принцеза и медвед добише дете. Но чим се дете родило, медвед га је узео и однео и принцеза га више није видела. Тако би три пута. Принцеза

• МЕДВЕЂИ КРАЉ •

је преклињала мужа да јој то објасни, но он би само одмахнуо главом. „Не могу. Стварно ми је жао.“

Принцеза је била ојађена. „По цео дан сам сама. Жудим за породицом.“

„Добро“, рече медвед, „посетићемо твоје родитеље.“

Кад је принцеза испричала мајци своју причу, краљица је повикала: „Медвед који ноћу мења обличје није прави медвед. То мора да је нека магија. Можда је трол! Узми ову свећу. Кад заспи, упали је и види му лице.“

Те ноћи принцеза упали свећу. Крај ње није почивао трол, већ принц. Она се саже да га пољуби у чело, но њему на лице падоше три капи врућег воска и он се пробуди. „Шта си то урадила?“, повика он. „Да си ме волела оваквог какав јесам, вештичине чини би се раскинуле. Но сад ме је свезала чинима и морам да се оженим њоме.“

Он на то навуче медвеђу кожу и појури. Принцеза му се ухвати за крзно да му се попне на леђа, али медвед је био тако брз да је успевала само да се држи за њега. Држала се за њега док је јурцао кроз шуму, бодље су јој цепале одећу и дерале кожу. Медвед уто нагло зави за кривину, а принцеза одлете и паде. Медвед нестаде.

Принцеза је ходала шумом све док није наишла на једну колибу. Она покуца на врата, а отворише јој једна старица и девојчица.

„Јесте ли виделе белог медведа?“, упита их принцеза.

„Јесмо“, каза жена. „Јуче је пројурио овуда, али таквом је брзином јурио да га нећеш стићи. Уђи и одмори се.“ Принцеза седе крај ватре да одмори ноге и насмеши се детету. Девојчица јој приђе привијајући мачку уз груди. Стидљиво је гледала у принцезу. „Здраво, мацо...“, каза принцеза, па поведе причу с девојчицом. Причале су о животињама које су виделе у шуми, о птицама које су виделе у жбуњу.

Девојчица извади сребрне маказе. Узе да се игра њима и да штрицка по ваздуху. Како је штрицкала, из маказа је текло платно: зелена свила, црвена кадифа, бела вуна. Девојчица погледа у принцезину подерану одећу, па упита старицу: „Смем ли да јој их поклоним?“

И тако принцеза оде из колибе са сребрним маказама.

Принцеза је ходала шумом све док није наишла на другу колибу. Унутра опет затече старицу и девојчицу. „Јесте ли виделе белог медведа?“, упита принцеза.

• МЕДВЕЂИ КРАЉ •

„Јесмо“, рече жена. „Јуче је пројурио овуда, али таквом је брзином јурио да га нећеш стићи.“ Девојчица дотрча до принцезе. „Гле шта могу!“, повика и праметну се направивши звезду. Принцеза одушевљено затапша.

Девојчица извади златни пехар. Узе да се игра њиме и да га нагиње. Како би га нагла, пехар би се испунио пићем, слатким соком од рибизле. Девојчица погледа у принцезу, па упита старицу: „Смем ли да јој га поклоним?“

И тако принцеза оде из колибе са златним пехаром.

Принцеза је ходала шумом све док није наишла на трећу колибу. И ту затече старицу и девојчицу.

„Јесте ли виделе белог медведа?“, упита принцеза.

„Јесмо“, одговори старица. „Јутрос је пројурио овуда, али таквом је брзином јурио да га нећеш стићи. Уђи и одмори се мало.“ Девојчица узе да показује принцези драгоцености које је пронашла у шуми: бело перо, жути лист и жир. Принцеза је све пажљиво погледала, па захвалила девојчици што јој је показала своје благо.

Девојчица уто извади снежнобело платно. Бацила га је увис, а кад је пало на под, на њему се нађоше свакојаке ђаконије. Девојчица упита старицу: „Рекла бих да је гладна. Смем ли да јој га поклоним?“

И тако принцеза оде даље са маказама и пехаром увијеним у платно.

Ходала је и ходала све док није дошла до самог краја шуме.

Пред њом се уздизала висока литица блистава од леда.

Принцеза је дотаче, па трже руку. Студен ју је штипала за кожу. Литица је била глатка као стакло. Принцеза је истегла врат, али није видела врх. „Ово је немогуће“, са уздахом рече.

Подно литице угледала је четврту колибу. Покуцала је на врата. Отвори јој нека жена. Била је сва у ритаму, а гладна деца су јој се обесила о кецељу. „Уђи“, рече жена. „Немам шта да ти понудим сем камења. Кувам их у лонцу – кажем деци да су то јабуке, па се мало примире.“

• МЕДВЕЂИ КРАЉ •

Помоћу маказа, пехара и платна породица је убрзо била сита и напита и топло одевена. „Хвала ти што си тако добра према нама“, каза жена. „Ја ћу заузврат помоћи теби. Мој муж је вешт ковач. Сковаће ти гвоздене канце да се помоћу њих попнеш уз литицу.“

Сутрадан принцеза оде до оне литице. Ставила је канце. Док је навлачила једну по једну гвоздену канцу, питам се да ли јој је из грла наврло дубоко режање. Да ли је осећала жестоку медвеђу снагу?

Корак по корак, канцу по канцу, попела се уз неосвојиву планину.

На самом врху планине налазио се замак. На прозору је стајала циновска вештица. Била је грађена као стена и ледено се церила.

Принцеза седе под прозор и узме да се игра сребрним маказама. Из њих потекоше раскошне тканине – пурпурна свила и златна кадифа. „Дај ми то!“, дрекну вештица. Венчање је било за три дана, а какву ће само венчаницу помоћу тих маказа направити!

„Маказе нису на продају“, рече принцеза, „ни за које новце нити злато. Но даћу ти их за једну ноћ са принцем.“

Вештица пристаде пошто је успавала принца чаробним напитком. Ма колико га принцеза дрмусала, није могла да га пробуди.

Сутрадан принцеза извади пехар. Из њега потекоше пиво и најбоље вино. „Дај ми то!“, дрекну вештица.

„Пехар није на продају“, рече принцеза, „ни за које новце нити злато. Но даћу ти га за још једну ноћ са принцем.“

Вештица пристаде пошто је опет успавала принца, и ма колико принцеза викала, није могла да га пробуди.

Но ту дреку чу дрводеља из суседне одаје, који је правио сто за свадбену гозбу, па рече за то принцу.

• МЕДВЕЂИ КРАЉ •

Трећег јутра принцеза извади снежнобело платно. На њему се нађе права свадбена гозба.

„Дај ми то!“, поново дрекну вештица.

„Платно није на продају ни за које новце нити злато. Но даћу ти га за још једну ноћ са принцем“, на то ће принцеза.

Треће ноћи, кад је принц искапио пиће које му је вештица донела, он га задржа у устима, сачека да вештица оде, па га испљуну.

Вештица седе и стаде да ослушкује. Је л' се то нешто чује у принчевој соби? Она узме дугачку иглу, па оде и зари је дубоко у принчеву руку, но принц се не помаче. „Хм!“, хукну вештица, па залупи врата за собом. Принцеза, која се крила у сенкама, на то се ушуња у собу и заљубљени пар се коначно загрли. Потом заједно сковаше план.

У глуво доба ноћи принц пробуди дрводељу. Њих двојица се одшуњаше до покретног моста пред замком. Онда одврнуше вијке један по један и поломише даске. Сутрадан, на дан венчања, вештица пође преко моста водећи своје деверуше. Уто мост пуче – крц! – и вештица пропаде уз врисак. Као камен је потонула на дно дубоког јарка и нико је више никад није видео.

Принц и принцеза се онда упутише кући, а принц успут сврати у оне три колибе у које је принцеза навраћала и узме оне три девојчице – њихову рођену децу! Принцеза сад коначно схвати – принц је односио новорођену децу у шуму да их сакрије од вештице. Ни слутио није да ће баш она помоћи својој мајци да га ослободи зле вештице!

Принц и принцеза се напослетку венчаше и прославише свадбу уз гозбу, песму и весеље. Њихове су кћери најгласније певале! Дуго су и срећно живели и заједно владали – медвеђи краљ и ватрена краљица.

